T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2022/732
KARAR NO : 2023/622
KARAR TR : 16/10/2023

ÖZET: Yersiz olarak ödenen *"ek ödemenin"* geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda, davanın kısmen kabul, kısmen reddine ilişkin Adli Yargı yerince verilen kararın KALDIRILMASINA, hukuk ve usule uygun bulunan İdari Yargı yeri KARARININ KABULÜ ile HÜKÜMUYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE karar verilmesi hk.

K A R A R

Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesini İsteyen (İdari yargıda Davacı Adli Yargıda Davalı) : E.A
Vekili : Av.K.A
Karşı Taraf : Sağlık Bakanlığı
Vekili : Av. G.A

I. İDARİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

1.Davacı vekili, davacının Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesinde uzman hekim olarak çalıştığı Şubat 2013 - Haziran 2014 tarihleri arasında yapılan döner sermaye ek ödemelerinin yersiz yapıldığından bahisle iadesine ilişkin idari işlemin iptali istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

2. Çorum İdare Mahkemesi 25/02/2016 tarih ve E.2016/178, K.2016/108 sayılı kararıile, *"Uyuşmazlık konusu işlemin kamu zararının kişi borcu olarak davacıdan tahsilinin sağlanmasına yönelik kısmının, zararın rızaen ödenmediği takdirde genel hükümler uygulanmak suretiyle tahsili yoluna gidileceği hususunun bildirimine yönelik olması ve bu haliyle özel hukuk hükümlerine göre adli yargıda açılacak davanın ön bildirimi niteliği taşıması karşısında; bu yönüyle idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu durumda, bu haliyle kesin ve yürütülebilir niteliği bulunmayan, hazırlayıcı ve ön işlem mahiyetinde olan işlemin iptali istemiyle açılan davanın esasının incelenme olanağı bulunmadığından incelenmeksizin reddine"* karar vermiş, bu karara karşı davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

3. Danıştay Onbirinci Dairesi 22/02/2017 tarih ve 2016/3605, K.2017/2202 sayılı kararı ile,*"... idarenin hatalı işlemi sebebiyle kamu personeline yersiz ve fazla yapılan ödemeler söz konusu olduğunda ortada 5018 sayılı Kanun'un 71. maddesi ve bu madde uyarınca çıkarılan yönetmelik kapsamında ilgililerden tahsil edilebilecek nitelikte bir kamu zararının varlığından bahsetmek mümkün bulunmamaktadır. Her ne kadar, dava konusu işlem üzerine, tahsil amacıyla davacının maaşından herhangi bir kesinti yapılmamış ve davacı tarafından da bir ödemede bulunulmamış ise de, dava konusu işlemin içeriği ve tesis ediliş niteliği itibarıyla kesin ve icrai bir işlem olduğu anlaşılmaktadır. Aksi düşünce, Anayasamızın, idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olduğuna ilişkin 125. Maddesi hükmünü işlevsiz hale getirecektir. Nitekim idarenin hatalı olarak ödediği miktarın istirdadına mahkeme kararı olmadan karar verebileceği ve istirdadın koşullarına ilişkin Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 gün ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararı, bu gibi uyuşmazlıklarda idari yargı tarafından verilecek kararlara ilişkindir. Buna göre; anılan içtihat gereğince herhangi bir yargı kararına gerek olmaksızın yersiz ve fazla ödemelerin davacıdan istenilmesi mümkün olup, bu meblağın davacıdan istenilmesi yolunda tesis edilen işlemin idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi gerekli işlemlerden olduğu anlaşıldığından, idare mahkemesince işin esasına girilerek bir karar verilmesi gerekirken, davanın incelenmeksizin reddine karar verilmesinde hukuka uygunluk bulunmadığından davacının temyiz isteminin kabulü ile Mahkeme kararının bozulmasına..."* karar vermiş,bu karara karşı davalı idare vekili karar düzeltme isteminde bulunmuştur.

4. Danıştay Onbirinci Dairesi 25/10/2017 tarih ve E.2017/2138, K.2017/5698 sayılı kararı ile,*"...2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinin birinci fıkrasında gösterilmiş; aynı maddenin 2. fıkrasında ise anılan daire ve kurulların kararın düzeltilmesi isteminde ileri sürülen sebeplerle bağlı oldukları belirtilmiş bulunmaktadır. Kararın düzeltilmesi istemini içeren dilekçede ileri sürülen sebepler, anılan maddede sayılan sebeplere uymadığından, düzeltme isteminin reddine..."* karar vermiştir.

5. **Çorum İdare Mahkemesi 16/05/2018 tarih ve E.2018/8, K.2018/471 sayılı kararı** ile, *"...Olayda; davacıya döner sermayenin fazladan ödenmesine davacının hilesinin, gerçek dışı beyanının neden olmadığı, hatalı ödemenin basit bir inceleme ile fark edilmeyip, 23/07/2014 tarihli denetim raporu sonucu ortaya çıkarılmış olduğu, ayrıca davacının kolayca anlayabileceği kadar açık bir hatanın bulunmadığı görüldüğünden; söz konusu ödemelerin, yukarıda yer verilen Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı ile belirlenen ilkeler uyarınca idari dava açma süresi içerisinde geri istenmesi mümkün iken, anılan ödemelerin bu süre geçtikten sonra geri istenilmesinde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılarak işlemin iptaline..."* karar vermiş, bu karara karşı davalı idare vekilince temyiz isteminde bulunulmuştur.

6. Danıştay Onikinci Dairesi 20/12/2021 tarih ve E.2018/7059, K.2021/6919 sayılı kararı ile davalı vekilinin temyiz isteminin reddine, mahkeme kararının onanmasına karar vermiş, bu karara karşı davalı idare vekilince karar düzeltme isteminde bulunulmuştur.

7. Çorum İdare Mahkemesi 30/06/2022 tarih ve E.2018/8, K.2018/471, Temyiz No.2018/199 sayılı kararı ile, *"...2577 sayılı Kanun'un 54/1 ve 48/6 ncı maddeleri uyarınca karar düzeltme isteminin süre aşımı nedeniyle reddine..."* karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

II. ADLİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

8. Davacı idare vekili, yapılan yersiz ödemelerin açık hatadan kaynaklandığı iddiasıyla, Türk Borçlar Kanunu'nun *"sebepsiz zenginleşme"* hükümleri kapsamında yersiz ödendiği ileri sürülen ek ödemenin davalı uzman hekimden tahsili talebiyle adli yargı yerinde alacak davası açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

9. **Çorum 2. Asliye Hukuk Mahkemesi 11/06/2019 tarih ve E.2016/801, K.2019/329 sayılı kararı** ile, *"...davalıya davaya konu dönemde Yönetmeliğin 10/b maddesine göre hesaplama yapılması gerekirken 10/a maddesine göre hesaplama yapılarak Şubat 2013-Haziran 2014 döneminde kendisine fazladan ek ödeme yapıldığı, hatalı ödemenin sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre davalıdan talep edilebileceği"* gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar vermiş, bu karara karşı taraflar istinaf isteminde bulunmuştur.

10. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi 21/02/2020 tarih ve E.2019/5119, K.2020/664 sayılı kararı ile, davacının istinaf başvurusunun esastan reddine, kesin olarak karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

III. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEK

11. İdari yargı yerinde davacı ve adli yargı yerinde davalı olan başvurucu, idari yargı yerinde verilen "*yersiz ek ödemelerin iadesine ilişkin işlemin"* iptaline karar verildiği halde, adli yargı yerinde "*yersiz ek ödemelerin sebepsiz zenginleşme hükümleri kapsamında"* tahsiline karar verildiğini, kararlardan hangisinin uygulanacağı konusunda tereddüt doğduğundan ve hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiğinden bahisle, ortaya çıkan hüküm uyuşmazlığının idari yargı yerinde verilen iptal kararının benimsenmesi suretiyle giderilmesi talebinde bulunmuştur.

12. Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığınca 2247 sayılı Kanun'un 24. ve 16. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazılı düşünceleri istenilmiştir.

IV. BAŞSAVCILIK DÜŞÜNCESİ

A. Danıştay Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

13. Danıştay Başsavcısı, hüküm uyuşmazlığı bulunmadığı yönündeki düşüncesinde, özetle; *" ...Olayda, davacıya Şubat 2013-Haziran 2014 tarihleri arasında toplam 62.441,68-TL döner sermaye ek ödemesinin ödenmemesi gerektiğinin davacının görev yaptığı hastanenin mutemetlik işlemleri ile ilgili olarak yapılan denetim sonucu düzenlenen rapor ile anlaşılması üzerine söz konusu ek ödeme tutarlarının geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği gibi, fazla ek ödeme yapılmasında davacının hilesi veya gerçek dışı beyanının da olmadığı açıktır.*

Bu itibarla; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay içtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarih ve E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiğinden, mevzuat hükümlerinin idarece yanlış yorumlanması nedeniyle yapılan ödemelerde, hilesi ve gerçek dışı beyanı olmayan davacıya yersiz ödendiği tespit edilen ek ödeme tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren altmış günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde

verilen idare mahkemesi kararının hukuka uygun olduğu kanısına varılmıştır." belirtmiştir.

B. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

14. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ve *"...Yapılan denetim sonucunda, doktor olan davacıya yapılacak döner sermaye ek ödemesinin hatalı olarak esas alınan formüller üzerinden hesaplanarak ödeme yapıldığının tespit edildiği, 11.01.2016 tarihli ve E16000745 sayılı işlemde, Şubat 2013-Haziran 2014 dönemini kapsayan*

ek ödeme işlemlerinde tarafına yersiz ödeme yapıldığı belirtilerek, söz konusu dönemde yersiz ödemenin yasal faiziyle birlikte iadesinin istenildiği anlaşılmaktadır. Hüküm uyuşmazlığı oluştuğu anlaşılan adli ve idari yargı kararlarına bakıldığında,E.A'a bu dönemde yapılan ek ödemenin yersiz olduğu konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. Her iki yargı kararında da, idarenin zarara uğradığı ve haksız ödeme yapıldığı kabul edilmekle birlikte, uyuşmazlığın hem adli hem idari yargıda farklı şekillerde çözümlenmiş olması hüküm uyuşmazlığına neden olmuştur.

Bu noktada, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun (İBK) 22.12.1973 tarihli ve 1968/8 E., 1973/14 K. sayılı kararının uygulanması gerekmektedir. Anılan kararda, idarenin; yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın kanunsuz ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, belirtilen istisnalar dışında kalan hatalı ödemelerin geri alınmasının hatalı ödemenin ilk yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde mümkün olduğu, bu süre geçtikten sonra geri alınamayacağı esasa bağlanmıştır. Bu kararla konulan ilkeye göre davacının sebep olduğu bir hata, hile ya da gerçek dışı beyanı söz konusu olmadığı halde fazla yapıldığı iddia edilen ihtilaf konusu ödemenin, ödendiği tarihten itibaren ancak 2577 sayılı Kanun'da dava açma süresi olarak öngörülen 60 gün içinde geri alınabileceği, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği idarenin bu tutarı geri alamayacağı kabul edilmelidir.

Olayda, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen döner sermaye ek ödemesinin mevzuatın yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, davacının söz konusu ödemenin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı, bu sebeple idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, Danıştay İBK'nın anılan kararı uyarınca, mevzuat hükümlerinin davalı idare tarafından yanlış yorumlanması sebebiyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesi ve gerçek dışı beyanı olmadığından, yersiz ödendiği tespit edilen döner sermaye ek ödeme tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 60 günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu" belirtilerek, sonuçta adli yargı yeri kararlarının kaldırılmasına ve idari yargı yeri kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesinin uygun olacağı yolunda yazılı düşünce vermiştir.

V. İLGİLİ HUKUK

15. 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un*"Mahkemenin görevi"* başlığını taşıyan 1. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

> *"Uyuşmazlık Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş, adli, idari ve askeri yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözmeye yetkili ve bu kanunla kurulup görev yapan bağımsız bir yüksek mahkemedir."*

16. Aynı Kanun'un 24. maddesi şöyledir:

> *"1 nci maddede gösterilen yargı mercileri tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığı kabul edilir."*

VI. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 19/06/2023 tarihli toplantısında, dosyanın usul yönünden incelenmesi sonunda; Çorum 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/06/2019 tarih ve E.2016/801, K.2019/329 sayılı kararı ile Çorum İdare Mahkemesinin 16/05/2018 tarih ve E.2018/8, K.2018/471 sayılı kararları arasında, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde açıklandığı şekilde; tarafları, konusu ve dava sebebi aynı olan ve kesinleşmiş kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı doğduğu ve çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği değerlendirilerek, anılan maddede öngörülen koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna; bu nedenle, 2247 sayılı Kanun'un 25. maddesi uyarınca İdari Yargılama Usulü Kanunu gözetilerek Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe ve eklerinin 30 gün içinde cevap verilmek üzere Sağlık Bakanlığına bildirilmesine, verilen cevabın karşı tarafa tebliği suretiyle dosyanın tekemmülünün sağlanmasına, usulü işlemler tamamlandıktan ve esas hakkındaki rapor yazıldıktan sonra Başkanlıkça belirlenecek tarihte işin esasının görüşülmesine oy birliği ilekarar verilmiştir.

18.Bunun üzerine Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe karşı tarafa tebliğ edilmiş; yasal süresi içerisinde Sağlık Bakanlığı vekilince verilen cevap dilekçesinde, hüküm uyuşmazlığı talebinin reddine karar verilmesitalep edilmiştir.

19. Hüküm uyuşmazlığının giderilmesine yönelik talep kapsamında, usule yönelik işlemler tamamlandığından, işin esasına geçilmiştir.

B. Esasın İncelenmesi

20. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın Başkanlığında, Üyeler Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Eyüp SARICALAR, Ahmet ARSLAN, Mahmut BALLI ve Bilal ÇALIŞKAN'ın katılımlarıyla yapılan 16/10/2023 tarihli toplantısında;

21. Başvuru dilekçeleri ve ekleri, uyuşmazlığa konu edilen kararlara ilişkin dava dosyaları, ilgili Başsavcıların düşünce yazıları, dayanılan Kanun kuralları, taraflarca verilen dilekçe ve ekleri ile Raportör-Hakim Gülşen AKAR PEHLİVAN'ın hazırladığı rapor okunup incelendikten ve ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın yazılı düşünceleri doğrultusundaki açıklamaları alındıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

22. Hüküm uyuşmazlığına ilişkin olay, Çorum Hitit Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde uzman hekim olarak çalışılan Şubat 2013 - Haziran 2014 tarihleri arasında yapılan döner sermaye ek ödemesinin hukuka aykırı olarak yapılıp yapılmadığına ilişkindir. Bir taraf, söz konusu ödemenin hukuka uygun olarak yapıldığı iddiası ile geri istenemeyeceği iddia ve savunmasında bulunurken diğer taraf, tam aksine yapılan ödemenin hukuka aykırı olduğundan geri istenebileceği iddia ve savunmasında olduğundan, her iki dava sebebi, yani maddi vakıalar aynıdır.

23. Dava dosyalarının incelenmesinden, idari yargıda davacı adli yargıda davalı olanE.A'a Şubat 2013-Haziran 2014 tarihleri arasında hataya düşülerek döner sermaye ek ödemesinin yapıldığı, adıgeçenin söz konusu ödemelerin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı anlaşılmıştır.

24. Bu bakımdan, parasal hak ödemesini düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesi ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 71. maddesi kapsamında sayılıp sayılamayacağı yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

25. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesindeki düzenleme ile, devlet memurlarının görevleri sırasında sebebiyet verdikleri zararlardan dolayı sorumlulukları ile zararın nasıl tahsil edileceği açıklanmış olmakla birlikte, mali hakları düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının, münhasıran kamu mallarına verilen zararın tahsilini düzenleyen bu madde ile çözümlenmesi mümkün bulunmamaktadır.

26. Devlet memurlarına sehven ya da mevzuatın yorumunda hataya düşülerek yapılan aylık ve ücret farkı ödemelerinin, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında tahsil edilip edilemeyeceği hususuna gelince; 5018 sayılı Kanun'un yukarıda açıklanan 71. maddesinde öncelikle kamu zararının tanımı yapılmış, sonrasında kamu zararının belirlenmesindeki kriterler sayılarak kapsam belirlenmiştir. Somut uyuşmazlığa bakıldığında ise, bu madde kapsamında oluşan bir kamu zararından söz etmek mümkün bulunmamaktadır. Ortada mevzuatta olmayan bir ödemenin yapılması değil mevzuatta öngörülen bir ödemenin yapılması sırasında idarece hataya düşülmesi söz konusu olduğundan, uyuşmazlığın 5018 sayılı Kanun kapsamında çözümlenmesi mümkün değildir.

27. Bu durumda kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında 5018 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli, E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği açıktır.

28. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı hatalı ödemelere ilişkin olmakla beraber getirdiği ilkelerin idari işlemlerin geri alınmasına dair genel ilkeler olduğu kuşkusuzdur. Dolayısıyla idare yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı işlemini her zaman geri alabilecek, ancak bunun dışında kalan hallerde hatalı işlemini sadece dava açma süresi içinde geri alabilecek, bu süre geçtikten sonra idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkesi gereği geri alamayacaktır.

29. Olayda, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen döner sermaye ek ödeme tutarının mevzuat hükümlerinin yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği gibi, söz konusu ek ödemenin ödenmesinde, davacının hilesi veya gerçek dışı beyanının da olmadığı görülmektedir.

30. Bu itibarla, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmakla, mevzuat hükümlerinin davalı idarece yanlış yorumlanması nedeniyle yapılan ödemelerde, davacının hilesi, gerçek dışı beyanı olmadığından, davacıya yersiz ödendiği tespit edilen döner sermaye ek ödemesi tutarının, idari dava

açma süresinin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

31. Yukarıda belirtilen hususlar gözönünde bulundurularak, Çorum 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/06/2019 tarih ve E.2016/801, K.2019/329 sayılı kararının kaldırılmasına, Çorum İdare Mahkemesinin 16/05/2018 tarih ve E.2018/8, K.2018/471 sayılı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi gerekmiştir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle:

A. Çorum 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/06/2019 tarih ve E.2016/801, K.2019/329 sayılı kararının KALDIRILMASINA,

B. Çorum İdare Mahkemesinin 16/05/2018 tarih ve E.2018/8, K.2018/471 sayılı KARARININ KABULÜNE,

Bu suretle HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE,

16/10/2023 tarihinde, Üye Nilgün TAŞ ve Üye Doğan AĞIRMAN'ın KARŞI OYLARI ve OY ÇOKLUĞUYLA KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Nilgün	Doğan	Eyüp
TOPAL	TAŞ	AĞIRMAN	SARICALAR

Üye	Üye	Üye
Ahmet	Mahmut	Bilal
ARSLAN	BALLI	ÇALIŞKAN

KARŞI OY

Uyuşmazlık, Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesinde uzman hekim olarak görev yapmakta olan başvurucuya, Şubat 2013-Haziran 2014 tarihleri arasında yapılan döner sermaye ek ödemesinin iadesi talebine ilişkindir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun benzer konuda verdiği kararında*"İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalıödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin ancak dava süresi içinde geri alınabileceği"* vurgulanmıştır (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 22/12/1973 tarih ve E.1968/8, K.1973/14).

Daha önce Yargıtay Hukuk Genel Kurulu benzer bir davada vermiş olduğu kararında;*"Burada çözüme bağlanan sorun; intibak ve hatalı terfi işlemi gibi bir şart tasarrufun sonradan idare tarafından geri alınması halinde, daha önce bu şart tasarrufa dayanılarak memura yapılmış olan fazla ödemelerin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri istenmesinin idare hukuku ilkelerine göre mümkün olup olmadığı konusu ile ilgili olup, sonuçta yokluk ile mutlak butlan durumları ayrık olmak ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile sebebiyet vermemiş olması kaydıyla, idarenin yanlış şart tasarrufu (özellikle yanlış intibak işlemini) ancak iptal davası süresi içinde geriye yürür şekilde geri alabileceği, bu süre geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dâhil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiği, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceği içtihat edilmiştir. Bu içtihadı birleştirme kararının, idare tarafından yapılan bütün ödemelere uygulanması halinde, idarenin haksız iktisap kurallarından hiçbir zaman yararlanamaması ve memurların yapmış oldukları bütün hatalı ödemelerin idare tarafından gerek Ödeme yapılan kişilerden gerekse ödemeyi yapan görevlilerden geri alınamaması gibi bir sonuç doğurur ki, idareyi işlemez ve iş göremez bir duruma sokacak olan böyle bir sonucun hukukça savunulması mümkün değildir. Bu nedenle içtihadı birleştirme kararının kapsamı dışında kalan ve herhangi bir şart tasarrufa ayartmayan salt hatalı ödemelerin idare tarafından Borçlar hukukunun haksız iktisap kurallarına dayanılarak geri istenebileceğinin kabulü gerekir"* gerekçesiyle direnme hükmünün bozulmasına karar vermiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 05/12/1984 tarih ve 1982/ 13 - 387 E, 1984/997 Karar sayı ilamı).

Yine benzer konuda Yargıtay 3. Hukuk Dairesi verdiği emsal kararında; *"Dava konusu fazla ödemenin, idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı, salt hatalı ödemeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.*

TBK. m. 77/1' e göre; zenginleşen başkasının malvarlığından veya emeğinden haklı bir sebep olmaksızın elde ettiği zenginleşmeyi geri vermek zorundadır. Geri verme borcunun konusu ve kapsamı; TBK. m. 79 ve 80' de "aynen geri verme ilkesi" ne göre düzenlenmiştir.

Sebepsiz zenginleşme; geçerli olmayan ve tahakkuk etmemiş yahut varlığı sona ermiş bir nedene ya da borçlu olunmayan şeyin hataen verilmesine dayalı olarak gerçekleşebilir. Sebepsiz zenginleşme bunlardan hangisi yoluyla gerçekleşmiş olursa olsun, sebepsiz zenginleşen, aleyhine zenginleştiği tarafa karşı geri verme borcu altındadır.

Borç olmayanı rızası ile ödeyen kimse yanlışlığa düştüğünü ispat ettiği takdirde ödediğini geri isteyebilir. Yanlışlık eda ile ilgili olup, edada bulunanda bağışlama irade ve arzusunun bulunmadığını gösteren bir yanılmadır.

HGK' nun 05/12/1984 tarih ve 1982/13 - 387 E. - 1984/997 K.sayılı kararı ile herhangi bir salt tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin idare tarafından BK' nun sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği açıklanmıştır.

Çorum İdare Mahkemesinin yukarıda anılan kararı ile idare işlemi ödeme tarihinden itibaren 60 günlük yasal süre geçtikten sonra istenemeyeceği gerekçesiyle iptal edilmiş olup, yukarıda yazılı olduğu üzere şart tasarrufa dayanmayan dava konusu ödeme için sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca araştırma ve inceleme yapılarak sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yanılgılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiştir" gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur (Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 18/05/2017 tarih, Esas No: 2016/458, Karar No: 2017/7568).

Sebepsiz zenginleşme hükümleri Borçlar Kanununda düzenlenmiştir.

Uyuşmazlığın ortaya çıktığı tarihte yürürlükte olan mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 61. maddesine göre;

"Haklı bir sebep olmaksızın aharın zararına mal iktisap eden kimse, onu iadeye mecburdur. Hususiyle muteber olmayan veya tahakkuk etmemiş bulunan bir sebebe yahut vücudu nihayet bulmuş olan bir sebebe müsteniden ahzolunan şeyin, iadesi lazımdır".

Bu maddenin karşılığı olarak düzenlenmiş 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 77. maddesine göre;

"Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.

Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur."

Bu maddelere göre, haklı bir sebep olmaksızın başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşmeye *"sebepsiz zenginleşme"* denir. Sebepsiz zenginleşen kimse, bu zenginleşmeyi, aleyhine zenginleştiği kimseye geri vermek zorundadır. Dolayısıyla sebepsiz zenginleşme bağımsız bir borç kaynağıdır (Fikret Eren-Borçlar Hukuku Genel Hükümler-Ankara 2018-Sayfa 864 vd., Haluk. N. Nomer-Borçlar hukuku Genel Hükümler-İstanbul 2013-Sayfa 201 vd.).

Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa baktığımızda, idarece yapılan yersiz ödemenin Borçlar Hukuku çerçevesinde sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır.

Buna göre Şubat 2013-Haziran 2014 tarihleri arasında, yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine, döner sermaye ek ödemesinin hataen yapıldığı konusunda tereddüt bulunmadığından, ödenen miktarın geri istenilmesinin koşullarının mevcut olduğu görülmektedir.

Açıklanan tüm bu nedenlerle, Hitit Üniversitesi Çorum Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde uzman doktor olarak görev yapan Pınar Yıldırım'a 2013 Şubat-2014 Haziran tarihleri arasında yersiz olarak ödenen döner sermaye ek ödemesinin geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olduğunun saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın sonunda işlemin iptaline karar veren Çorum İdare Mahkemesinin kararının kaldırılmasına; hukuk ve usule uygun bulunan Adli Yargıya ait Çorum 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin kararının kabulü ve bu surette hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle sayın çoğunluğun idari yargı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi yolundaki kararına katılmıyoruz.

Üye	Üye
Nilgün	Doğan
TAŞ	AĞIRMAN